

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตรา เขต 2 จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร ด้านวิชาการ และด้านชุมชนสัมพันธ์ จำแนกตามผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง รวมจำนวน 370 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (CheckList) ตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตอนที่ 3 วิเคราะห์การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) สำหรับศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การทดสอบ F-test และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) และการทดสอบสมมติฐาน สรุปผลการวิจัย มีดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

5.1.1 ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตรา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.08 เมื่อพิจารณาเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านวิชาการ ค่าเฉลี่ย 4.15 ด้านชุมชนสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย 4.12 ด้านการบริหาร ค่าเฉลี่ย 4.12 ด้านกายภาพ ค่าเฉลี่ย 3.92 แต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านกายภาพ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ

คือ โรงเรียนใช้ประโยชน์จากอาคารเรียนอย่างคุ้มค่า ค่าเฉลี่ย 4.32 โรงเรียนจัดห้องเรียนได้เพียงพอ กับจำนวนนักเรียน ค่าเฉลี่ย 4.30 และโรงเรียนจัดห้องพักรูเป็นระเบียบ สะอาด เหมาะสมที่จะใช้งาน ค่าเฉลี่ย 4.17 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ห้องน้ำห้องส้วม สะอาด จัดได้ถูกสุขลักษณะ ค่าเฉลี่ย 3.48

2) ด้านการบริหาร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.12 เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 5 ลำดับ คือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้คณะครูในโรงเรียนมีความเมตตา กรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ เพื่อส่วนรวม ค่าเฉลี่ย 4.39 ผู้บริหารจัดกิจกรรมเพื่อการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับคณะครู อยู่เสมอ เช่น ศึกษาดูงาน ทัศนศึกษา เป็นต้น ค่าเฉลี่ย 4.39 และผู้บริหารยึดหลักการบริหาร แบบมีส่วนร่วมในโรงเรียน ค่าเฉลี่ย 4.22 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ โรงเรียนมีการปรับปรุง สภาพแวดล้อมอยู่เสมอ ค่าเฉลี่ย 3.91

3) ด้านวิชาการ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.15 เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับคือ ผู้บริหารให้ความสนใจในการนำหลักสูตรมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ย 4.38 โรงเรียน จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง ค่าเฉลี่ย 4.31 และโรงเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน ค่าเฉลี่ย 4.27 ส่วนข้อที่มี ค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนกระทำด้วยตนเอง ค่าเฉลี่ย 3.91

4) ด้านชุมชนสัมพันธ์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.12 เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ โรงเรียนจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เช่น กีฬาสี เยี่ยมบ้านนักเรียน ค่าเฉลี่ย 4.39 โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย 4.36 และนักเรียนจะได้นำผลการเรียนรู้ จากโรงเรียนไปใช้ในชุมชนได้ ค่าเฉลี่ย 4.26 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ โรงเรียนเปิดโอกาส ให้ชุมชนมีบทบาทในการจัดการศึกษา โดยเน้นการจัดการศึกษาต้องมุ่งการมีส่วนร่วมของคณะครู และชุมชน ค่าเฉลี่ย 3.85

5.1.2 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2

1) จำแนกตามผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง พบว่า ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีความพึงพอใจต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

(4) ด้านวิชาการ จำแนกตามผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า นักเรียนกับผู้ปกครอง มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักเรียนสูงกว่าผู้ปกครอง ส่วนผู้บริหารกับครู นักเรียน และผู้ปกครอง ครูกับนักเรียน และครูกับผู้ปกครอง แตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า ในโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

(5) ด้านชุมชนสัมพันธ์ จำแนกตามผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ครูกับนักเรียน มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักเรียนสูงกว่าครู ส่วนผู้บริหารกับครู นักเรียน และผู้ปกครอง ครูกับผู้ปกครอง และนักเรียนกับผู้ปกครอง แตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า ในโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

5.1.3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น

1) ด้านกายภาพ โรงเรียนขนาดเล็กขนาดกลางจะประสบปัญหาในเรื่องงบประมาณ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน นอกจากนี้แล้วในเรื่องของสภาพพื้นที่ของโรงเรียนก็ไม่ได้มีความพร้อม และควรให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ

2) ด้านการบริหาร ผู้บริหารควรให้ความสำคัญ รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดี ในการเป็นผู้นำในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและเปิดโอกาสให้ครูนักเรียนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการรับผิดชอบและติดตามดูแลงานที่ได้รับมอบหมาย

3) ด้านวิชาการ การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมการเรียนรู้แก่นักเรียนได้ นอกจากนี้แล้วควรมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ร่วมด้วยครู สามารถที่กระตุ้นการเรียนรู้และสามารถสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้เรียนได้เน้นการบูรณาการ ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้โอกาสนักเรียนแสดงความคิดเห็น

4) ด้านชุมชนสัมพันธ์ การใช้ประโยชน์ร่วมกันทั้ง โรงเรียนและชุมชน โดยให้ผู้ปกครองในชุมชน และหน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอน ตั้งแต่

ร่วมกันคิด ร่วมวางแผน ร่วมกันทำ ร่วมกันรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ด้วยกัน
เป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

5.2 อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่ค้นพบในการวิจัย
ตามความมุ่งหมายและสมมติฐานของการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารสภาพแวดล้อม
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 พบว่าความพึงพอใจ
ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ
นำพล คารมปราชญ์ (2538, หน้า 44) ที่ศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี ที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม โดยรวมมีความเหมาะสม
อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และด้านวิชาการ
อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรณาร เทียมเมฆ (2546, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า
สภาพแวดล้อมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอ
บางน้ำเปรี้ยว โดยรวมและด้านวิชาการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ
เนาวรัตน์ ขจร (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 ใน 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และ
ด้านวิชาการ และเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน
ในเขตและนอกเขตเทศบาล ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้าน มีความเหมาะสม
อยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานที่ตั้ง
ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล ในภาพรวม และรายด้าน ด้านการบริหาร และด้านวิชาการ
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านกายภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเป็นสถานที่ที่จะต้องมีความพร้อมทั้งด้านสภาพแวดล้อม
ด้านอาคารสถานที่ และด้านบุคลากร ซึ่งจะต้องมีความเพียงพอ และมีความสามารถสำหรับ
รองรับงานและจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจะกล่าวถึงภาพรวมในแต่ละด้านดังนี้

1) ด้านกายภาพ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของสำเร็จ วงษ์เจริญ (2549, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่าการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ในภาพรวม 4 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านบริหารกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริหารกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และด้านการบริหารกิจกรรมการเรียนการสอน การเปรียบเทียบการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การสร้างอาคารเรียนหรืออาคารประกอบซึ่งได้รับจัดสรรงบประมาณจากทางราชการนั้น ต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามแบบ วิธีการ ขั้นตอนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ ซึ่งต้องมีคณะกรรมการตรวจการก่อสร้าง และผู้ควบคุมงานก่อสร้างซึ่งมีความรู้ความชำนาญ คอยกำกับ ตรวจสอบการก่อสร้างทุกระยะให้ตรงมาตรฐานตามที่ทางราชการกำหนด และเมื่อโรงเรียนได้รับมอบอาคารหรือสิ่งก่อสร้างแล้ว ต้องคอยดูแลรักษา ตกแต่งปรับปรุงให้ทันสมัย และใช้สอยให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับรับประทานอาหาร จึงมีความคิดเห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของเจริญ งานไว (2538, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดขอนแก่น” พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์เห็นว่า ในภาพรวมแล้ว การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารจัดการ ส่วนการปฏิบัติที่อยู่ในระดับปานกลางคือ การให้ความช่วยเหลือจากชุมชน การออกเยี่ยมพบปะ ผู้ปกครองนักเรียนที่นักเรียนมีปัญหาและไม่มีปัญหา ตลอดจนการจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ผลงานทางวิชาการและสันทนาการกับชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ เลาพิทวิกุล (2544, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนระยองวิทยาคม สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง พบว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านกายภาพมีความเหมาะสมในระดับมากได้แก่ ความมั่นคงแข็งแรงและความปลอดภัยของอาคารเรียนและอาคารประกอบ เช่น โรงอาหาร โรงพลศึกษา และโรงฝึกงาน ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ คือ โรงเรียนมีห้องพิเศษอื่น ๆ จำนวนเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วมในโรงเรียนมีความสะอาดปราศจากกลิ่นเหม็น และโรงเรียนมีที่พักผ่อนเพียงพอเพียงกับจำนวนนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีพื้นที่และบริเวณจำกัด ไม่เพียงพอต่อการสร้าง

สถานที่พักผ่อน และขาดงบประมาณในการก่อสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น ห้องน้ำ ห้องส้วม สวนหย่อม ศาลาหรือบริเวณที่นั่งพัก และขาดงบประมาณที่จะจ้างคนงานหรือผู้ดูแลรักษาความสะอาดบริเวณอาคารสถานที่

2) ด้านการบริหาร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ เลหาทวิกุล (2544, หน้า 41) ที่ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการบริหาร พบว่า การส่งเสริมให้นักเรียนจัดและเข้าร่วมกิจกรรมด้านต่าง ๆ เช่น กีฬา และศิลปวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก การสนับสนุนให้นักเรียนแสดงผลงานและกิจกรรมต่อชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนคะแนนเฉลี่ยต่ำคือ โรงเรียนมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในโรงเรียน มีการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและมีการประเมินด้านสภาพแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกำหนดโครงการหรือการวางแผนงานบริหารส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของผู้บริหาร และคณะกรรมการสถานศึกษาที่ได้ร่วมกันกำหนด ซึ่งไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ให้ชุมชนรับรู้ส่วนใหญ่อยู่ในรูปเอกสารหรือแผ่นพับที่แจกให้นักเรียน ไปอาจไม่ถึงมือผู้ปกครองหรือไม่ทั่วถึงทุกคน สอดคล้องกับงานวิจัยของสำโรง วงษ์เจริญ (2549, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่าการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ในภาพรวม 4 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านบริหารกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริหารจัดการชุมชนสัมพันธ์ และด้านการบริหารกิจกรรมการเรียนการสอน การเปรียบเทียบการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารงานโรงเรียน มีงานหรือภารกิจที่ต้องปฏิบัติ 4 ด้านคือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป จะเห็นได้ว่างานทุกด้านเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป มีความสำคัญรองลงมาจากงานวิชาการซึ่งเป็นงานหลัก โรงเรียนจึงได้มีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ เช่น ทุนการศึกษา เพื่อช่วยเหลือนักเรียน สนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมตามความสมัครใจ และสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ผลงานต่อชุมชน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป และในงานบุคลากรผู้บริหารได้กระจายงานหรือมอบหมายงาน

ให้แก่บุคลากรตรงกับความรู้ ความสามารถ และความถนัดของแต่ละบุคคล จึงเห็นมีความคิดเห็น ว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3) ด้านวิชาการ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรหาร เทียมเมฆ (2546, บทคัดย่อ) ศึกษาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว โดยรวมและด้านวิชาการมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการบริหาร และด้านกายภาพ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการเปรียบเทียบสภาพสิ่งแวดล้อมของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน นอกเขตและในเขตเทศบาล โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยโรงเรียนในเขตเทศบาล จัดสภาพสิ่งแวดล้อมได้เหมาะสมกว่าโรงเรียนนอกเขตเทศบาลสอดคล้องกับวิญญู ผสมทรัพย์ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สัตหีบวิทยาคมกรมสามัญศึกษา อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของ นักเรียนที่มีต่อการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนสัตหีบวิทยาคมกรมสามัญศึกษา อำเภอสัตหีบ จังหวัด ชลบุรี จำแนกตามความคิดเห็นของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านความรู้ สื่อ และ อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน สามารถสร้างความสนใจของผู้เรียน และมีระบบการวัดและ ประเมินผลที่ชัดเจน มีการบอกวัตถุประสงค์และเกณฑ์ในการตัดสินให้ผู้เรียนทราบ จึงเห็น ว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธณีย์ วิหคโต (2537, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการจัดการเรียนการสอนของครูดีเด่น วิชาภาษาไทย และวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า การสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนอยู่ในระดับดี คือ การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อ การเรียนการสอน ได้แก่ การจัดห้องเรียนให้น่าอยู่ น่าเรียน การสร้างบรรยากาศการเรียน ให้สนุกสนาน มีการแก้ไขข้อบกพร่อง หรือข้อผิดพลาดทันทีที่พบ โดยการแนะนำ และอธิบาย ข้อผิดพลาด มีการกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดหาเหตุผล ให้เกิดความเข้าใจ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี เป็นกันเองกับนักเรียน ใกล้ชิดเอาใจใส่ ดูแลอย่างใกล้ชิด และมีความสนใจนักเรียนที่มีปัญหา เป็นรายกรณี และซ่อมแก้ไขเป็นรายบุคคล สภาพแวดล้อมที่ดีจะทำให้ทุกคนมีความสุข มีความมั่นใจ และตระหนักในคุณค่าของตนเอง ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำคือ นักเรียนมีโอกาสประเมินผล การสอนของครู การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้านวิชาการ และครูเตรียมการสอน เป็นอย่างดีทุกครั้งที่เข้าสอน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เนื้อหาวิชาที่ครูต้องสอนให้ครบตามหลักสูตรและตามเวลา ที่กำหนดมีมาก และจำนวนครูที่ไม่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ครูต้องรับผิดชอบงานด้านอื่น ๆ อีกนอกเหนือจากงานสอน ทำให้ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมประเมินการสอนของครู และการไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกวิชาเรียนเอง เป็นเพราะไม่มีครูที่ชำนาญการในทุก ๆ สาขาวิชา จำนวนครูไม่ครบชั้น ครูที่มีอยู่จำเป็นต้องสอนวิชาที่ตนเองไม่ถนัด คัมปีซาโน (Campisano, 1992, pp. 65-66) ได้ศึกษาจากตัวแบบเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของสิ่งแวดล้อมของที่ทำงาน ในโรงเรียนมัธยมสอนศาสนา ที่มหาวิทยาลัยแห่งรัฐอริโซนาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างตัวแบบเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบของสิ่งแวดล้อมของที่ทำงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา Justuit ที่มีต่อ มิติสิ่งแวดล้อมที่ทำงานและพฤติกรรมวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) และวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) แยกปัจจัย (ตัวแปร) ออกเป็น 7 ตัว ผลการศึกษาพบว่า ถ้าโรงเรียนต้องการบรรลุสิ่งต่อไปนี้ ประสิทธิภาพขององค์การผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียนการมอบหมายงานที่เหมาะสม ครูที่ตั้งใจทำงานครูใหญ่ ต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเสริมสร้างความคิดริเริ่ม ลดการกำหนดงานที่ก่อให้เกิดความกำกวม ในบทบาทหน้าที่ และการขัดแย้งในการทำงาน ครูมีความสมดุลระหว่างระบบราชการกับความอิสระ ในวิชาชีพครู ครูใหญ่ต้องเลือกครูใหม่ ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในการทำงานของโรงเรียน

4) ด้านชุมชนสัมพันธ์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.12 เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุมาศ กิติศรีวรพันธุ์ (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินการจัดกิจกรรมรักษาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม มีการดำเนินการจัดกิจกรรมรักษาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มัธยมศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้าน ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก ไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ของสถานศึกษา ด้านกิจกรรมรณรงค์และรักษาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ด้านการบริหารงาน สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนด้านสภาพแวดล้อม

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กระบวนการศึกษากับการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน การจัด กระบวนการศึกษาให้แก่เยาวชนผู้ที่จะเป็นอนาคตของชาติได้ตระหนักในด้านการอนุรักษ์พลังงาน และสิ่งแวดล้อม มีจริยธรรม ค่านิยม เจตคติ ทักษะ และพฤติกรรมที่ช่วยพัฒนาและอนุรักษ์ อย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้กระบวนการที่ก่อให้เกิดการสร้างหรือการใช้ภูมิปัญญา อย่างแท้จริง มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายในชุมชน เพื่อที่เยาวชนจะสามารถเป็นผู้สืบทอด ความเป็นชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีจริยธรรมค่านิยมและเจตคติที่ไม่นำไปสู่ การบริโภคพลังงานที่ทำลายสิ่งแวดล้อมในมุมมองที่กลับกันเยาวชนเป็นผู้สืบทอดความเป็นชุมชน

ในอนาคต “ประชาชนและชุมชน” ถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดกระบวนการศึกษาให้เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ, 2542, หน้า 12) แต่อย่างไรก็ตามเมื่อนำแนวคิดนี้สู่การปฏิบัติที่โรงเรียนอาจมีปัญหา กล่าวคือ ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนและชุมชนไม่สนใจร่วมปฏิบัติกิจกรรม และไม่เห็นความสำคัญในการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งในการปฏิบัติงานขาดการรายงานผลที่เป็นระบบ เป็นผลให้ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539, หน้า 78-79) มีนโยบายให้โรงเรียนมีบทบาท หน้าที่ต่อชุมชนหรือสังคม โดยให้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน และให้การศึกษาแก่เยาวชนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวกรปฏิรูปการศึกษาที่ต้องการสร้างความตระหนักในภารกิจของบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ให้เห็นความจำเป็นในการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งให้งานปฏิรูปการศึกษาปรากฏผลอย่างเป็นรูปธรรม บังเกิดผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนซึ่งเป็นพื้นฐานที่จะพัฒนาเด็กและ เยาวชนทุกคนให้มีคุณค่าต่อประเทศชาติบ้านเมืองต่อไปครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ดังที่ ประเวศ วะสี (2538, หน้า 10) กล่าวว่า ครูนับว่าเป็นผู้สำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่รวดเร็วทำให้ครูมีภารกิจหน้าที่หนักขึ้น ดังนั้นถึงเวลาแล้วที่ควรจะมีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันมากขึ้น โดยครูจะต้องเปลี่ยนแปลงการสอนกระบวนการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่เพียงพอ เพื่อจะนำไปถ่ายทอดให้กับนักเรียนได้ ครูในยุคโลกาภิวัตน์ จึงต้องมีการตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และต้องมีลักษณะของความเป็นผู้นำเพื่อที่จะนำวิธีการถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่เด็กต่อไป

5.2.2 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2

1) จำแนกตามผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง พบว่า ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพเนตร ปาसान่า (2544, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องสภาพแวดล้อมในสถาบันราชภัฏสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมในสถาบันราชภัฏสุรินทร์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน ผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในสถาบันราชภัฏสุรินทร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านอาคารสถานที่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนำพล การมปราชญ์ (2538, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม

5 ด้าน คือ ระบบนิเวศน์ ทรัพยากรธรรมชาติ สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของประเทศไทย สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของจังหวัดอุทัยธานี และการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารกับครู พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันและความต้องการต่อสภาพแวดล้อมไม่เหมือนกันจึงมีความรู้สึกต่อสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษานั้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งที่สถานศึกษาทุกระดับจะต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสถานศึกษา เพราะสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของทุกคนที่เป็นสมาชิกของสถานศึกษา ถ้าหากสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ดี มีความเหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่นก็จะเป็นการช่วยส่งเสริมให้สมาชิกเติบโตและพัฒนาไปในทิศทางที่ดีที่พึงประสงค์ได้ สถานศึกษา มีหน้าที่ที่จะต้องให้การศึกษแก่ผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมาช่วยกันจัดบรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อมทั้งหลายเพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาแก่ผู้เรียน

2) จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับงานวิจัยของชาติ แก้วมา (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาการบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า

(1) ฝ่ายบริหารโดยส่วนรวม ฝ่ายบริหารในโรงเรียนขนาดกลาง และฝ่ายบริหารในโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาการบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมเป็นรายด้าน ทั้ง 10 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง แต่ฝ่ายบริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาโดยภาพรวมและ 9 ด้าน อยู่ในระดับมากและมีปัญหาเฉพาะด้าน การบริหารบริเวณโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

(2) ฝ่ายบริหารในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีปัญหาการบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 8 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่มีปัญหาอีก 2 ด้านที่เหลือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยฝ่ายบริหารโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาด้านการบริหารอาคารโรงฝึกงาน และด้านการบริหารอาคารหอประชุมมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้บริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาด้านการบริหารอาคารหอประชุมมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของบัวร์เชียม (Bursheim, 1993, pp. 66-67)

ที่พบว่าความพึงพอใจของบุคลากรในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนไม่แตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลางมีข้อจำกัดเรื่องบุคลากรมีจำนวนน้อย ซึ่งบางโรงเรียนอาจมีครูไม่ครบชั้น จึงทำให้เกิดปัญหาในการบริหารสิ่งแวดล้อมรวมทั้งสื่ออุปกรณ์ ก็มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการ ตลอดจนชุมชนที่อิงถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่เป็นชุมชนเล็กๆ ที่อยู่ในชนบทห่างไกลเป็นส่วนใหญ่ประกอบกับภารกิจที่ต้องรับผิดชอบของโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ ต้องปฏิบัติตามภารกิจตามนโยบายเช่นเดียวกัน ในทำนองเดียวกันโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีองค์ประกอบแห่งความพร้อมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในทุกด้าน อันเป็นผลให้โรงเรียนขนาดใหญ่มีการบริหารสิ่งแวดล้อมมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง

5.2.3 การแสดงความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนและผู้ปกครองของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 ราชดำเนินนี้

1) ด้านกายภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 มีความคิดเห็นในลักษณะเดียวกันคือการมีส่วนร่วมกันดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การปฏิรูปการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) หรือการปฏิรูปการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา โดยยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการบริหาร ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางหรือจากความรับผิดชอบที่มีความเป็นอิสระและความคล่องตัวในการตัดสินใจในการบริหารจัดการในการสั่งการเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนทั้งด้านหลักสูตร การเงิน การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งเป็นการบริหารที่สอดคล้องแนวการบริหารสถานศึกษาตามสาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 และ 40 และเพื่อให้การปฏิรูปการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ซึ่งเป็นการบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และเน้นการปฏิรูปการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา

2) ด้านการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 มีความคิดเห็นในลักษณะเดียวกันผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนและผู้ปกครองของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย การเรียนรู้ร่วมกันทำงานร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ใช้ยุทธศาสตร์หลัก P1L ซึ่งหมายถึง การศึกษาต้องมุ่งการมีส่วนร่วม (Participation) การศึกษาต้องมีลักษณะเป็นองค์รวม หรือบูรณาการ (Integration) และการศึกษาต้องมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) เป็นแนวคิดทฤษฎีและหลักการพื้นฐาน ในการปฏิรูปการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม

ศึกษาในโรงเรียนโดยเสนอจุดเน้นในการพัฒนาใน 4 ด้าน เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนให้ได้มาตรฐานตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่กำหนดไว้

3) ด้านวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตรา เขต 2 มีความคิดเห็นในลักษณะเดียวกันคือ เน้นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้โอกาสนักเรียนแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ มีเป้าหมายสำคัญที่สุดประการหนึ่งของโครงการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม คือ การสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจที่ดีแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องจนเกิดเป็นเจตคติ สำหรับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งการบูรณาการกระบวนการศึกษาเพื่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดีในการเสริมสร้างวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับธรรมชาติในโรงเรียนอาศัยการจัดการเรียนการสอนที่ฝึกทักษะกระบวนการคิด และเชื่อมโยงองค์ความรู้ของเนื้อหาวิชากับการปฏิบัติจริงอาศัยกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ หรือกิจกรรมของโรงเรียนที่ทุกฝ่ายร่วมคิดร่วมทำเพื่อสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของท้องถิ่น และอาศัยกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์สืบค้น และใช้แหล่งเรียนรู้รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

4) ด้านชุมชนสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตรา เขต 2 มีความคิดเห็นในลักษณะเดียวกัน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเรื่องการใช้ประโยชน์ร่วมกันทั้งโรงเรียนและชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การพัฒนาโรงเรียนส่วนหนึ่งเกิดจากความร่วมมือของชุมชน และโรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีเป้าหมายสำคัญคือให้บริการชุมชน ทำให้เกิดการพึ่งพาซึ่งกันและกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้เกี่ยวกับการศึกษาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตรา เขต 2

1) ด้านกายภาพ โรงเรียนควรจัดให้มีที่พักผ่อนภายในโรงเรียนให้เพียงพอ ควรเพิ่มปริมาณห้องน้ำ ห้องส้วม ปรับปรุงเรื่องการทำความสะอาดห้องน้ำห้องส้วมและการจัดระบบกำจัดขยะมูลฝอย เช่นจัดให้มีที่รองรับขยะ หรือเตาเผาขยะ มีการตรวจสอบและซ่อมแซมเครื่องมือนวัตกรรมอยู่เสมอ

2) ด้านการบริหาร โรงเรียนส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ร่วมงาน จัดระบบต้อนรับแขกผู้มาเยือนด้วยบรรยากาศเป็นกันเอง ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมในการบริหารงานของโรงเรียน มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ให้ทั่วถึง เพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักเรียน

3) ด้านวิชาการ โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนกระทำด้วยตนเองและโรงเรียนมีสื่อการเรียนการสอนเพียงพอเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน

4) ด้านชุมชนสัมพันธ์ควรดำเนินการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมดำเนินการในการจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาตามหลักยุทธศาสตร์ของโรงเรียนและเปิดโอกาสให้ชุมชนมีบทบาทในการจัดการศึกษาโดยเน้นการจัดการศึกษาต้องมุ่งการมีส่วนร่วมของคณะครูและชุมชน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

2) ควรศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

3) ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของผู้ปกครองกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์